

Stockholm 31/1 2008

Stadsbyggnadskontoret
Box 8314
10420 Stockholm

Miljökonsekvensbeskrivning utan godtagbara alternativ

Ang Miljökonsekvensbeskrivning för fördjupat program för bebyggelse i Hjorthagen

Sammanfattning

Det aktuella området ligger i gränsområdet till Nationalstadsparken och till del inom denna. Det sträcker sig från Husarviken i norr och söderöver och innefattar förutom Nationalstadsparken ytterligare två riksintressen nämligen Ferdinand Bobergs berömda gasverk och Hakon Ahlbergs banbrytande bostadsområde Abessinien. Här planerar Stockholms stad att bygga tät stadsbebyggelse med bl a 5.000 bostäder. Den för området aktuella Miljökonsekvensbeskrivningen MKB n ger enligt Samfundet S:t Eriks mening en tämligen adekvat bild av områdets kultur- och naturvärden liksom av de negativa konsekvenser som den planerade bebyggelsen för med sig för dessa värden. Det är därför högst anmärkningsvärt att man helt negligerat behovet av för platsen godtagbara alternativ.

Med tanke på den allvarliga påverkan som det är frågan om borde alternativ med annan exploateringsgrad, andra sätt att fördela bebyggelsen över området och helt annan markanvändning studerats. Utan sådana alternativ är det omöjligt för medborgare och andra att bilda sig en uppfattning om vad som är rimlig avvägning mellan de krav som riksintressena resp behovet av bostäder ställer. Samfundet S:t Erik kan bara konstatera att lagens krav inte kan anses vara uppfyllt.

Det enda alternativ som presenterats är ett sk nollalternativ som beskriver situationen efter det att staden kalhuggit och röjt hela området från stora träd och annan vegetation, hårdgjort vissa partier och dessutom delat ut ett flertal markanvisningar. Staden har alltså förändrat området från en mot Nationalstadsparken grönskande träddå till en byggplats innan frågan om bebyggelsens lämplighet prövats, innan någon detaljplan vunnit laga kraft och trots Länsstyrelsens underkännande av en tidigare plan med motsvarande bebyggelse.

Lagstiftningens krav på miljökonsekvensbeskrivningar uppfylls inte

Meningen enligt lagstiftningen med att genomföra MKB är att det skall vara möjligt för medborgare och beslutsfattare att studera alternativ innan detaljplan för ett visst utförande av bebyggelse tas fram och beslutas. Det enda alternativ som presenterats till stadens önskemål om 5.000 lägenheter är ett sk nollalternativ som beskriver situationen efter det att staden, utan i lagen föreskriven prövning, kalhuggit och röjt hela området från stora träd och annan vegetation samt hårdgjort vissa partier. Det är ett alternativ som ingen kan tänkas förorda. Det är t o m långt sämre än om området helt sonika lämnats som det var innan.

Avsaknaden av andra alternativ motiveras med att ”Inga andra markanvändningsalternativ bedöms vara relevanta för miljöbedömningen”. Man frågar sig varför det t ex inte vore relevant att studera alternativ exploateringsgrad, alternativa hushöjder och alternativa sätt att fördela bebyggelsen över

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

området med tanke på mötet med nationalstadsparken och Gasverket. Med en lägre exploateringsgrad och arkitektur anpassad till platsens natur och arkitektur skulle nya värden kunna tillfogas platsen.

En alternativ utveckling av delar av området på sikt för en helt annan användning bör också studeras. Att finansiera rening av nedsmutsad mark genom att bygga dyra bostäder på den har blivit en vedertagen metod. Det används som försvar för exploateringar som den nu föreslagna. Samtidigt råder stor tveksamhet om de stora ingrepp i marken som detta kräver inte ger andra skador inte minst ur miljösynpunkt. Användning för bostäder medför särskilt omfattande ingrepp i form av t ex mycket djup pålning, flyttning av massor och tunga betongkonstruktioner. Inte minst pålningen gör att okontrollerbara processer sätts igång särskilt när det är fråga om starkt förgiftad mark. Användning för hantverk, småindustri eller andra företag skulle kräva betydligt mindre ingrepp liksom användning för t ex idrottsändamål.

Utveckla en mer effektiv planprocess

Samfundet S:t Erik vill som i tidigare skrivelser framhållits ånyo med skärpa betona vikten av att staden utvecklar en mer effektiv planprocess som både ger utrymme för seriös analys av förutsättningarna och dialog med medborgarna samtidigt som den medför eftersträvd förkortad handläggningstid. För en sådan krävs att olika förslag redovisas som baserar sig på alternativa förhållningssätt till grundläggande principiella ställningstaganden. T ex i detta fall relationen till nationalstadsparken och till omgivande landskap, behov av samband med existerande bebyggelse i Hjorthagen, bevarande och utveckling av den historiska miljön vid Gasverket, synen på konkurrerande markanvändning mm.

Det är ett välkänt bekymmer att planprocessen tar lång tid, men i iveren att skynda på får man inte offra detta. Att som nu skett staden dessutom utan att alternativ belysts och utan att viktiga aspekter analyserats och diskuterats redan röjt av området och delat ut markanvisningar till byggföretag som i sin tur genomfört planerings och förprojekteringsarbete innebär olyckliga lösningar. Samfundet S:t Erik kan bara konstatera att i det aktuella ärendet lagens krav avseende MKB inte kan anses vara uppfyllt.

Riksintressen ses som hinder i stället för som värdefull tillgång

Utgångspunkten för MKB n borde varit de tre på platsen befintliga riksintressena Nationalstadsparken, Gasverkets industriarkitektur och bostadsområdet Abessinien, hur de bäst kan leva vidare, ges ökat upplevelsevärde och utvecklas. Riksintressen är områden som svenska folket bedömt vara mycket värdefulla och som därför måste behandlas som värdefull tillgång i stället för som i det aktuella fallet mer som hinder. Att utan seriösa alternativstudier prioritera stadens önskan att bygga 5.000 bostäder kan inte vara förenligt med lagens ambitioner med riksintressena och en rimlig hantering av svenska folkets tillgångar. Riksintressena går inte att flytta på. De ligger där de ligger. De bostäder som, efter en analys av hur de skulle påverka dessa, inte befinner lämpliga att placera inom det aktuella området torde det vara fullt möjligt att placera på annan plats.

Skadorna på riksintressena blir omfattande

De aktuella byggnadsplanerna hotar upplevelsen av Nationalstadsparkens unika historiska landskap. Det gäller särskilt området kring Fiskartorpet så centralt i Gustaf III s och Bellmans värld. Husarvikens vatten och dess stränder har en central betydelse för att vi skall kunna föreställa oss de aktiviteter som Bellmans beskriver i sina sånger. Den planerade bebyggelsen ligger så nära vattnet och är så kompakt och hög att det inte blir möjligt att skapa den växtzon som behövs som övergångszon mellan park och bebyggelse för att mildra intrycket av påträngande stad och det ljus- och ljudintrång som den för med sig. Dagens värld kommer helt enkelt att göra sig för mycket påmind. Det är svårt tänka sig några ”åtgärder utanför nationalstadsparken” som i högre grad skulle inverka menligt på nationalstadsparken än denna massiva stadsfront.

Gasverksområdet blir enligt förslaget alltför inklämt av höga byggnader. Det är ett industrihistoriskt mycket märkligt område ett av de viktigaste verken för genombrottet för modern svensk arkitektur och

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

för dess arkitekt Ferdinand Boberg. Det är också viktigt som kommunaltekniskt monument. Viktigt för upplevelsen och förståelsen av området är förutom mindre påträngande nybebyggelse bl a att sambandet med Värtans kaj och med vattnet blir tydligt, att det klassiska produktionsstråket förblir obrutet och att stålgasklockan bevaras. Vad gäller Kv Abessinien ser samfundet en risk i att den planerade bebyggelsen vänder sig från detta område i stället för att på ett varsamt sätt ansluta sig till detta. Risker är att den snarare för med sig en utarmning än den vitalisering som vore så angelägen. Det är likaså viktigt att det aktuella området ses som en del av ett större landskapsrum som måste betraktas som en helhet med stora inneboende resurser.

Bostadsförsörjningen i Stockholm kräver mer kreativa grepp

För att åstadkomma nödvändiga bostäder i Stockholm behövs nya kreativa grepp. Lika orimligt som att bygga så mycket som planeras här vid nationalstadsparken är att i den omfattning som planeras ta kvarvarande centralt belägna institutions, småindustri och hamnområden i anspråk för bostäder som faktiskt inte måste ligga där och som dessutom det aldrig går att flytta på.

Det kan förstås verka lockande att försöka realisera höga markvärden genom exklusivt bostadsbyggande som här planeras. Men de höga exploateringskostnaderna riskerar att bli en belastning för framtiden. I stället är det bra bostäder för medel och låginkomsttagare som framför allt behövs. Det är fullt möjligt att på nya platser skapa attraktiv urban miljö och ekonomiska värden med bl a arkitektoniska medel. Men detta kräver en rejäl nysatsning på idéarbete, bred diskussion och framför allt arbete över kommungränserna. Detta bör vi kräva av våra politiker. Lika väl som vi måste kräva av dem att respektera intentionerna bakom Nationalstadsparken.

Slutsats

Att som i sammanfattningen påstå att eftersom MKB ns miljöbedömningsarbete skett parallellt med framtagandet av det programarbete som avses ligga till grund för kommande detaljplan så har utformningen av detta kunnat påverkas med bl a hänsyn till Nationalstadsparkens stora värden ställer frågor. Det är svårt att se vari denna påverkan skulle ligga. Den negativa miljöpåverkan som redovisas särskilt på riksintressena nationalstadsparken och Gasverkets industriarkitektur är enligt samfundets åsikt helt enkelt orimligt stor.

Samfundet S:t Erik kan konstatera att MKB för fördjupat program för Hjorthagen inte uppfyller de krav som bör ställas och att lagens intention därmed inte kan anses vara uppfyllt.

Samfundet förutsätter att innan programarbetet drivs vidare alternativ tas fram som bättre samspelar med riksintressena genom

- lägre och ej så kompakt byggnadsvolymer
- annan fördelning/lokalisering av byggnadsvolymer
- alternativ användning av området

Kerstin Westerlund Bjurström
Ordförande Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik är en ideell förening. Gemensamt för dess medlemmar är ett genuint intresse för Stockholm. Samfundet verkar för att historiska och konstnärliga krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950